

Bilag 3

Sundheds- og Omsorgsforvaltningens faglige bemærkninger til Københavneringets anbefalinger 2023

08. november 2023
Edoc-sagsnummer

F2 sagsnummer

Sagsbehandler
Tanja Frøling Nielsen

Københavneringet fremlagde sine anbefalinger den 19. september 2023 under hovedtemaet "Hvordan udvikler vi sammen København med trivsel og rum for alle"? Fem fagudvalg har bidraget med underspørgsmål: Beskæftigelses- og Integrationsudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget, Teknik- og Miljøudvalget, Socialudvalget og Sundheds- og Omsorgsudvalget. Disse udvalg har forpligtet sig til at give Københavneringet en tilbagemelding på anbefalingerne i december 2023.

I nedenstående præsenteres Sundheds- og Omsorgsudvalget for Sundheds- og Omsorgsforvaltningens faglige bemærkninger til anbefalingerne. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har forholdt sig til alle Københavneringets syv anbefalinger, i det omfang at det er relevant for Sundheds- og Omsorgsforvaltningens tværgående ansvar for det sundhedsfremmende arbejde i kommunen. Anbefaling 4 "En by der tager vores sundhed og trivsel alvorligt" er særligt fremhævet, da forvaltningen vurderer, at anbefalingen knytter sig til underspørgsmålet fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen "Hvordan udvikler vi sammen København med trivsel og rum for alle, så vi skaber bedre rammer for god mental sundhed?"

Anbefaling 1 en mere inkluderende, lige og inviterende by

Denne anbefaling bevæger sig uden for Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort. Forvaltningen vurderer dog at anbefalingen vedrører sundhedsmæssige aspekter.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at Københavneringet med anbefalingen sekundært har fokus på at bekæmpe ensomhed og styrke sociale fællesskaber.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at med den nye kommuneplanstrategi 2023, er der lagt op til at skabe en by for alle med mange forskellige slags boliger, fx boliger, der fremmer fællesskaber på tværs af generationer og bofællesskaber for seniorer.

Anbefaling 2 vi skal bekæmpe diskrimination i København

Denne anbefaling bevæger sig delvist uden for Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort. Anbefalingen vedrører folkesundhedsmæssige aspekter og forebyggelse af mental mistrivsel, som hører under Sundheds- og Omsorgsudvalget. Anbefalingen som helhed vurderes derfor ikke være forankret under Sundheds- og Omsorgsudvalget.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at Københavneringet i de indledende bemærkninger forholder sig til LGBT+-personer og til københavnernes fælles ansvar for hinandens trivsel. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen er opmærksom på, at forvaltningens tilbud skal kunne rumme alle københavnernes forskelligheder. Dertil kommer, at forvaltningen i sit arbejde for at mindske ulighed i sundhed, har særlige indsatser til fremme af sundhed og trivsel blandt københavnere i sårbare positioner, herunder også LGBT+-personer. Blandt andet tilbydes i samarbejde med Sex & Samfund supplerende seksualundervisning til elever i 4.-10. klasse samt seksualundervisning til unge på de københavnske ungdomsuddannelser, botilbud og klubber. Undervisningen sætter blandt andet fokus på seksualitet og kønsidentitet. Derudover tilbydes i samarbejde med LGBT+Danmark opkvalificering i LGBT+-kompetencer til fagpersonale, trænere og frivillige, der arbejder med børn og unge.

Plejhjemmet Slottet blev i 2014 udvalgt til at være regnbueprofil-plejehjem og dermed et plejehjem med særlig fokus på LGBT+-personer.

Endelig samarbejder Sundheds- og Omsorgsforvaltningen med LGBT+ Danmarks besøgstjeneste om at matche ældre LGBT+ personer, der savner selskab og oplever ensomhed, med frivillige besøgsvenner, der bruger deres fritid på at besøge besøgsværten hjemme eller tager vedkommende med på udflugter.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker også, at Københavneringet ønsker øget fokus på tilgængelighed i byrummet. Forvaltningen har fokus på at byens rum inviterer til fysisk aktivitet hos ældre borgere. Forvaltningen har bidraget til opsætningen af ældrevenlige bænke og ramper, som gør det lettere at bevæge sig rundt i byen.

Anbefaling 3 et København hvor alle har indflydelse og er medskabere af byen

Denne anbefaling omfatter også Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort. Det skyldes, at det er en generel anbefaling på tværs af forvaltningerne om at arbejde tættere sammen med borgerne.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at der i forvaltningen arbejdes kontinuerligt med udvikling af nye måder at inddrage ældre Københavneres perspektiver på. Det sker i forbindelse med udarbejdelse af politikker og strategier, og i udviklingen af konkrete

indsatser og initiativer. Relevante indsatser er fremhævet i nedenstående.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har nedsat et pårørendepanel, som består af; pårørende, repræsentanter fra foreninger og medarbejdere, der til daglig møder de pårørende. Pårørendepanelet er med til at udvikle og styrke kvaliteten af Sundheds- og Omsorgsforvaltningens pårørendesamarbejde.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har oprettet hjemmesiden www.godide.kk.dk. Hjemmesiden er borgernes mulighed for at bidrage med gode ideer på sundheds- og ældreområdet, så vi kan skabe endnu bedre tilbud til københavnere. Ud over hjemmesiden, er der et telefonnummer, borgere kan ringe til, hvis de har en god ide. Derudover er der printet postkort, som ligger i Sundheds- og Omsorgsforvaltningens læringslejligheder, som benyttes ved forskellige borgerrettede arrangementer. På postkortene kan borgerne skrive deres gode ideer.

Et eksempel på en konkret inddragelsesproces er udviklingen af ældrepolitikken. Ud over de formelle inddragelseskanaler som ældreråd og høring af relevante repræsentanter blev der afholdt et åbent borgermøde med over 100 deltagere, samt facilitering af flere mindre fokusgruppemøder med ældre københavnere på aktivitetscentre, plejehjem og i frivillige foreninger. Dette for at få den mangfoldighed af perspektiver som ældre københavnere udgør, og bidrage til at flest mulige blev hørt.

Anbefaling 4 En by der tager vores sundhed og trivsel alvorligt

Dele af anbefalingerne 4.1, 4.2, og 4.3 falder inden for Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at anbefalingerne også omfatter andre forvaltninger, idet der er tale om samarbejde med sårbare borgergrupper, som kan komme i kontakt med andre forvaltninger.

Følgende konkrete relevante anbefalinger fremhæves:

4.1

- *Fællesskabsfremmende og ensomhedsforebyggende initiativer*
- *Kommunen skal facilitere og hjælpe med, at der opstår flere fælles projekter – fx "community gardens", fællesspisning på "vejen" eller i opgangen på specifikke ugedage, fælles spil, der kunne være brædspilsområder i byen, skakborde.*
- *"Mødregruppe"-princippet for folk i nærmiljøet (maks. 0,5-1 km væk ligesom med mødregrupper) med andre ligheder som fx at blive enlig med et barn, være enlig med et barn, arbejdsløse, stressramte, gammel, ensom. Det skal faciliteres, at man mødes fx uden for hjemmet på café/gåtur og gøre det nemt og billigt/gratis, så man kan overskue det.*

4.2

- *Større tryghed for udsatte/sårbare grupper*
- *Kampagner for at skabe bedre kultur ifm. at drikke og ryge i det offentlige rum. Vi oplever, at gæster i byen med andre kulturelle baggrunde bliver utrygge af den drikke-kultur, der er i byen.*

4.3

- *Større forståelse og tolerance og hjælp til mennesker med mentale udfordringer*
- *Undervisning og flere ressourcer til institutioner og skoler til forebyggelse. Herunder undervisning af børn og unge i psykisk trivsel, så der opstår et større kendskab med henblik på dels at kunne erkende om man selv har brug for hjælp, og dels får tolerance/forståelse for andre, der ikke har det så godt.*

Der skal generelt være bedre viden om, hvordan mental sundhed styrkes. Det skal kommunen være med til at styrke gennem kampagner og andre indsatser, der kan modvirke stigmatisering.

- *Muligheder for hjælp inden man bliver meget syg. Der skal være flere tilbud til folk, der har dette svært mentalt, men som endnu ikke er blevet meget syge. På den måde kan en tidlig indsats være med til at gøre en afgørende forskel.*

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker at Københavnertinget i de indledende bemærkninger til anbefaling 4 derudover fremhæver strukturel forebyggelse samt integration af elementer til forebyggelse af begyndende mistrivsel i byens rum og institutioner.

Mental og fysisk sundhed er en kerneopgave for Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, hvilket også kommer til udtryk med Sundhedspolitikken 2015-2025. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen arbejder datadrevet og søger i forhold til forebyggelse og sundhedsfremme først og fremmest strukturelle løsninger, hvorfor forvaltningen arbejder tæt sammen med andre forvaltninger og civilsamfund for at påvirke de arenaer, hvor Københavnerne har deres dagligdag herunder arbejdspladser, uddannelsessteder og byens rum.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har derudover en række individrettede forebyggende og rehabiliterende tiltag til københavnere, der oplever begyndende mistrivsel. Egentlige behandlingstilbud gennemføres i psykiatrien.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har siden 2014 arbejdet målrettet og strategisk med at forebygge og nedbryde ensomhed og isolation blandt ældre ved at understøtte fællesskaber for alle ældre, udvikle og tilbyde særlige aktiviteter for sårbare ældre og understøtte driften i at samarbejde med frivillige om at skabe fællesskaber og nærvær for borgerne. Dette foregår i tætte samarbejder med aktører fra civilsamfundets mange foreninger. Samarbejdspartnerne tæller blandt

andet Mødested, som er et værested for psykisk syge og sårbare med fokus på flygtninge og indvandrere; Røde Kors Hovedstaden og Cykling uden Alder.

Derudover er der afsat puljemidler til understøttelse af kommunens driftsenheder ifm. den nationale kampagne 'Danmark Spiser Sammen', og der arbejdes i forvaltningens hjemmepleje systematisk med opsporing og forebyggelse af ensomhed blandt ældre københavnere.

Center for Mental Sundhed har desuden forebyggende tilbud til ældre københavnere over 65 år, som oplever mistrivsel og har brug for hjælp til at trives bedre. Forløbet kræver *ikke* henvisning fra egen læge.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har ligeledes en række indsatser til fremme af mental sundhed og forebyggelse af mistrivsel blandt børn og unge.

Center for Mental Sundhed har forebyggende tilbud til unge københavnere på 15 til 22 år der er bosat i København, der oplever angst, depression eller stress. Ligeledes tilbyder Center for Mental Sundhed et familieorienteret forløb til unge i alderen 14-15 år i udskoling og deres forældre.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har også et samarbejde med headspace, der hjælper børn og unge mellem 12 og 25 år, som har brug for en voksen at tale med. Headspace er et fysisk og online samtaletilbud med udgangspunkt i det, den unge har brug for at tale om. Det kan fx være tristhed, tankemylder, ensomhed, mobning og selvværd. Tilbuddet kræver ikke henvisning.

Center for Børn og Unge Sundhed tilbyder fra 2024 gratis forløb for elever og forældre i 0.-4. klasse, som understøtter en god dialog med elever og forældre om trivsel og sunde digitale vaner. Tilbuddet består af et dialogmøde med hhv. eleverne og forældrene og støtter elever og forældre i digitale vaner, som skaber balance i elevernes hverdag, fremmer mental sundhed og gode klassefællesskaber uden mobning.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har et partnerskab med alle 32 ungdomsuddannelser i København om fremme af trivsel og sundhed. Partnerskabet er databaseret gennem Ungeprofilundersøgelsen, som er med til at sætte retning for de trivsel- og sundhedsindsatser, som ungdomsuddannelserne prioriterer at igangsætte eller arbejde videre med. I regi af partnerskabet understøtter forvaltningen forskellige konkrete trivselsfremmende tiltag.

Anbefaling 5 den naturnære, grønne foregangsby

Samlet bevæger denne anbefaling sig ud over Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker her, at anbefaling 5.1, 5.2 og 5.3 er relevant for Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at Københavneringet med anbefalingen har fokus på multifunktionelle rum og trivsel. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen arbejder med indsatsområdet sundhedsfremmende byrum i samarbejde med Teknik- og

Miljøforvaltningen. Sundhedsfremmende byrum er defineret som et byrum, der *inviterer* brugerne til øget sundhed forstået som både fysisk, mental og social sundhed. Et sundhedsfremmende byrum handler om samspillet mellem det byggede miljø, menneskelig adfærd og forhold mellem mennesker (kulturelle forhold), som påvirker sundheden.

Et eksempel på et sundhedsfremmende byrum er terapihaven på Vestre Kirkegård. Terapihaven på Vestre Kirkegård blev politisk vedtaget i 2019 med det formål at give mulighed for forebyggende forløb i naturen som et supplement til Sundheds- og Omsorgsforvaltningens traditionelle forløb og indsatser. Herudover er det sekundære formål at give københavnere øget mulighed for ro og fordybelse ved at gøre haven tilgængelig for brug på egen hånd. Terapihavens design og det naturterapeutiske indhold i forløbene bygger på evidensbaserede indsigter, der viser, at ophold i naturen virker restituerende og kan have en reducerende effekt på stressniveau og symptomer på stress forårsaget af sygdom og traumer. I terapihaven kan borgerne skærmes fra byen og alt det, der fylder og bidrager til at stresser.

I modsætning til den vilde natur er terapihaven et bevidst designet miljø med det formål aktivt og positivt at støtte deltagere i deres forebyggelsesproces og i deres sundhed.

Anbefaling 6 bevægelse for alle på tværs af byen

Samlet bevæger denne anbefaling sig ud over Sundheds- og omsorgsudvalgets resort. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker at forvaltningen har et særligt fokus på at fremme bevægelse hos alle Københavnerne.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen samarbejder med Kultur- og Fritidsforvaltningen og udvikler og understøtter aktiviteter fællesskaber og motionsaktiviteter for forenings- og motionsuvante borgere. Et eksempel er *Spring for Livet*, som har til formål at inspirere voksne fra 55 år og opefter til at benytte nogle af byens mange tilbud. Hjemmesiden "Motion i København" skal inspirere motionsuvante, og borgere der har været i forløb i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, fx borgere med kronisk sygdom og borgere i genoptræningsforløb til forskellige træningsmuligheder i foreningslivet, i hjemmet, i naturen mv.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har fokus på brobygning fra kommunale institutioner og indsatser til sunde fællesskaber i civilsamfundet med bl.a. bevægelse og fysisk aktivitet som middel til at styrke folkesundheden. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen arbejder for at fastholde borgerne i deres bevægelsesvaner og et fysisk aktivt liv efter afsluttet kommunal træning med særlig fokus på de borgere, som ikke normalt ville opsøge et bevægelsestilbud.

Anbefaling 7 Mere og bedre kollektiv, sam- og ikke-motoriseret transport

Denne anbefaling bevæger sig samlet set uden for Sundheds- og Omsorgsudvalgets resort, men forvaltningen vurderer, at anbefalingen vedrører sundhedsmæssige aspekter.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at jo flere borgere der vælger cyklen frem for bilen, jo mere vil folkesundheden på sigt blive gavnet. Færre biler på vejene vil desuden have en positiv indvirkning på luftforureningen.